

- вони мають відповідати рівню розвитку підлітків;
- вони не повинні підказувати відповідь.

Поставивши питання, викладач уважно, не перебиваючи, вислуховує відповідь, потім звертається до групи із пропозицією доповнити чи виправити помилки. У разі, коли студенти вагаються з відповіддю або починають уникати правильного шляху пошуку, за допомогою підказки, яка може бути додатковим питанням, педагог спрямовує думку їх у потрібний напрям.

Література:

1. Варнавська І.В. Аспекти застосування інноваційних методів навчання при викладанні економічних дисциплін // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка: Науковий журнал. Вип. 5. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.104-112.
2. Мельник В.В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації. Управління школою. 2006. №13. С.15-34.
3. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. Київ: Либідь, 2005. 560 с.

Копилиць Є.В.

к. пед. н.

*Комунальний заклад «Полтавський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Полтавської обласної ради»,
Полтава, Україна*

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОГО НАПРЯМУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

Ми неодноразово привертали увагу до проблеми професійної компетентності керівників гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільної освіти, особливості якої досі не були предметом ґрунтовного дослідження вітчизняних науковців [1; 2]. На нашу думку, одним із перспективних напрямів фахового розгляду означеного питання є розгляд специфіки професійної компетентності керівників гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільної освіти у контексті менеджменту освіти.

Але якою мірою керівник туристсько-краєзнавчого гуртка є менеджером? У наказі Міністерства освіти і науки України від 01.06.2013 № 665, яким було затверджено кваліфікаційні характеристики професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів, фігурують назви професій (посад) відповідно до чинної на час його підписання редакції Класифікатора професій. Із них керівник групи туристичної (походу, екскурсії, експедиції) у позашкільних закладах належав до розділу «Керівники», а керівник гуртка (керівник аматорського дитячого колективу, гуртка), інструктор з туризму, екскурсовод навчальних закладів – до розділу «Фахівці».

Менш ніж за півтора роки цей документ втратив чинність (наказ МОН від 17.10.2014 № 1183). Та проблема лишилася. За чинним Класифікатором професій ДК 003:2010 керівник гуртка належить до групи «Керівники підрозділів у сфері культури, відпочинку та спорту» розділу «Керівники»; утім, керівника аматорського дитячого колективу (гуртка, студії та ін.) віднесено до розділу «Фахівці». ЦК Профспілки працівників освіти і науки України у листі до МОН від 31.03.2017 № 02-5/172 констатував, що посада «Керівник гуртка, секції, студії, інших форм гурткової роботи», яка є базовою для закладів позашкільної освіти, Класифікатором професій не передбачена. Досьгодні цю проблему не розв'язано.

Якщо екстраполювати запропоноване О.І. Мармазою тлумачення особливостей об'єкта управління, яким є освітня структура [3, с. 16], на керівника гуртка, що впродовж року неодноразово здійснює туристські мандрівки з вихованцями, то ними, з-поміж іншого, будуть:

- вік. Відповідно до чинної Інструкції щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю України (наказ МОН від 02.10.2014 № 1124), крім дитячої групи, керівнику туристського спортивного походу від 2 ступеня складності підпорядковується один чи кілька заступників, що вимагає врахування особливостей людей різних вікових груп;

- гендерний аспект. В умовах автономного існування туристської групи на маршруті керівник відповідає за життя та здоров'я всіх учасників походу та організовує життєдіяльність як хлопців, так і дівчат;

- дитячий колектив. Під час походу група учнівської молоді опиняється в умовах, відмінних від умов звичного способу життя.

Специфічними особливостями управлінської діяльності [3, с. 16] в означених умовах є:

- підвищена відповідальність за власні дії, дії заступника чи помічника керівника, оскільки в умовах походу вони пов'язані з підвищеною небезпекою для учасників походу;

- значна кількість напрямів та видів діяльності, якими неможливо оволодіти однаково досконало (саме комплексність та універсальність трудової діяльності ми пропонували вважати специфічною рисою, яка визначає особливості професійної компетентності керівника туристсько-краєзнавчого гуртка [2]);

- різні мотиви, рівні зацікавленості, ступені зрілості керівника туристської групи та учасників походу;

- творчий характер діяльності, пов'язаний із необхідністю самостійно оперативно та компетентно реагувати на ситуації життєдіяльності та педагогічної взаємодії під час походу;

- соціальний статус. Попри високий рівень професійної відповідальності, посадовий оклад керівника гуртка обмежений 12 тарифним розрядом, що відповідає окладу вчителя другої категорії. Відпустка у педагогічних працівників закладів позашкільної освіти 42 дні, тоді як у педагогів закладів загальної середньої освіти – 56 днів. Водночас у туристській групі йому повинні підпорядковуватися вихованці, які мають стереотипне уявлення про імідж керівника [3, с. 27] та батьки яких мають вищий соціальний статус;

- висока нервово-психічна напруга, пов'язана з наведеними вище обставинами.

Таким чином, аналіз професійної компетентності керівників гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільної освіти у контексті менеджменту освіти дає змогу виокремити її суттєві особливості.

Література:

1. Копилець Є. Копилець Є. В. До питання про сутність і структуру професійної компетентності керівників гуртків закладів позашкільної освіти. Імідж сучасного педагога. 2018. № 6. С. 40-42.
2. Копилець Є. До проблеми професійної компетентності керівників гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку позашкільної освіти. Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 2-3 квітня 2020 року. Київ – Кропивницький: ЛА НАУ, 2020. С. 76-84.
3. Мармаза О.І. Менеджмент освітньої організації. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.